

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1999-2000

6 DÉCEMBRE 1999

Proposition de loi modifiant les articles 40 et 41 du Code des droits de succession

(Déposée par M. Olivier de Clippele)

DÉVELOPPEMENTS

L'article 40 du Code des droits de succession prévoit que le délai pour le dépôt d'une déclaration de succession est de cinq mois à compter du décès, s'il est survenu en Belgique, six mois, s'il est survenu dans un autre pays d'Europe et de sept mois s'il est survenu hors d'Europe.

Le délai pour déposer la déclaration de succession peut être prolongé par le directeur de l'administration de l'enregistrement.

Le pouvoir de l'administration est discrétionnaire, puisque la loi ne dit rien de plus. La direction régionale peut ainsi décider de manière discrétionnaire, sans devoir motiver sa décision.

Traditionnellement, ce délai était prolongé sur simple demande introduite avant l'expiration du délai légal de cinq mois. Depuis quelques années, l'administration a raidi sa position et refuse régulièrement la prolongation demandée.

On peut s'étonner de ces refus, car cette prolongation ne modifie pas la date d'exigibilité des droits de succession qui reste toujours fixée à sept mois à compter du décès.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1999-2000

6 DECEMBER 1999

Wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 40 en 41 van het Wetboek der successierechten

(Ingediend door de heer Olivier de Clippele)

TOELICHTING

Artikel 40 van het Wetboek der successierechten bepaalt dat de termijn voor het inleveren van de aangifte van nalatenschap vijf maanden is, te rekenen van de datum van het overlijden, wanneer dit zich in het Rijk heeft voorgedaan; zes maanden wanneer het overlijden in een ander land van Europa en zeven maanden wanneer het overlijden buiten Europa heeft plaatsgehad.

De directeur-generaal van de belasting over de toegevoegde waarde, registratie en domeinen kan de termijn voor het inleveren van de aangifte van nalatenschap verlengen.

Meer zegt de wet niet, zodat de bevoegdheid van de belastingdiensten in feite absoluut is. De gewestelijke directeur kan volledig willekeurig beslissen, zonder zijn beslissing te moeten motiveren.

Vroeger volstond een eenvoudig verzoek, ingediend vóór het einde van de wettelijke termijn van vijf maanden, om de termijn te doen verlengen. Sinds enkele jaren stellen de belastingdiensten zich evenwel stugger op en weigeren zij geregeld de gevraagde verlenging toe te staan.

Deze weigering is verbazingwekkend, als men weet dat de verlenging geen gevolgen heeft voor de datum waarop de successierechten opeisbaar worden, namelijk zeven maanden na het overlijden.

Avec la mondialisation de l'économie et l'ouverture des frontières, les choses ont changé en matière de patrimoine et de mobilité des héritiers sans que le texte légal ne soit modifié dans le sens de permettre des recherches sur le passé du défunt pour recomposer son patrimoine actif et passif.

La Belgique, et certainement Bruxelles, devient cosmopolite. Alors que les successions impliquant des personnes de nationalité étrangère étaient peu fréquentes par le passé, le cas se présente de manière régulière actuellement.

De plus, la famille modèle tend à disparaître. Les successions concernent de plus en plus des personnes qui ont été divorcées, avec des enfants de plusieurs mariages. Les conflits sont dès lors fréquents à l'occasion de ces successions.

Dans de nombreux cas, le délai de cinq mois est totalement insuffisant. On ne peut tout de même pas attendre d'un futur défunt qu'il prépare «sa» déclaration de succession à l'avance. La personne décédée ne sera bien évidemment plus là pour fournir ces renseignements.

Voici quelques cas pratiques qui prouvent que le délai de cinq mois n'est pas toujours suffisant:

— le cas où l'héritier est domicilié à l'étranger: il faut parfois plusieurs mois pour l'identifier;

— le cas où une expertise préalable a été sollicitée: il faut suffisamment de temps pour réaliser l'application de l'article 20 du Code des droits de succession qui prévoit «l'évaluation de tout ou partie des biens successoraux se trouvant en Belgique et qui doivent ou peuvent être déclarés pour leur valeur vénale»; difficulté surtout quand il y a plusieurs immeubles dispersés sur tout le Royaume.

— le cas où un immeuble est situé à l'étranger: il faut parfois organiser un ou plusieurs voyages pour s'assurer de la valeur du patrimoine;

— le cas où un ou des enfants mineurs sont appelés à la succession: il faut faire un inventaire notarié et organiser des conseils de la famille;

— le cas de l'absence d'un ou des héritiers connus: on doit faire toutes les recherches pour identifier le ou les héritiers potentiels ou pour s'assurer de la réalité de cette absence;

— la mésentente entre les héritiers;

— la difficulté d'interpréter un testament;

— l'existence de dettes: l'acceptation sans bénéfice d'inventaire oblige néanmoins les héritiers à déposer la déclaration de succession.

Met de mondialisering van de economie en het openstellen van de grenzen liggen de zaken met betrekking tot het vermogen en de mobiliteit van de erfgenamen helemaal anders dan vroeger. De wet is evenwel nog niet gewijzigd om onderzoek mogelijk te maken naar het verleden van de overledene, teneinde zijn actief en passief vermogen te reconstrueren.

België, en dan vooral Brussel, wordt steeds meer kosmopolitisch. Vroeger waren nalatenschappen waarbij mensen met een vreemde nationaliteit betrokken waren zeldzaam, maar momenteel komt dat vaak voor.

Bovendien zijn er steeds minder zogenaamde «standaardgezinnen». Steeds meer nalatenschappen betreffen gescheiden mensen, met kinderen uit verschillende huwelijken. Daardoor ontstaan steeds meer conflicten rond een nalatenschap.

Vaak is de termijn van vijf maanden dan ook onvoldoende. Men kan toch niet verwachten dat een «toekomstige overledene» zelf zijn aangifte van nalatenschap bij voorbaat zou opstellen. En uiteraard is de overledene niet meer aanwezig om de nodige inlichtingen te verstrekken.

Deze praktische voorbeelden bewijzen dat de termijn van vijf maanden niet altijd volstaat:

— de erfgenaam woont in het buitenland: vaak zijn verschillende maanden nodig om hem te kunnen identificeren;

— er is een voorafgaande expertise gevraagd: er is voldoende tijd nodig voor de uitvoering van artikel 20 van het Wetboek der successierechten, dat voorziet in de «waardering (...) van het geheel of van een deel van de goederen die zich in België bevinden en die voor hun verkoopwaarde moeten of kunnen aangegeven worden»; dat levert vooral problemen op als de onroerende goederen verspreid zijn over heel België;

— er bevinden zich onroerende goederen in het buitenland: soms moeten er dan een of meer reizen worden ondernomen om de waarde van het goed vast te stellen;

— onder de erfopvolgers bevinden zich een of meer minderjarige kinderen: in dat geval moet een notariële boedelbeschrijving worden opgemaakt en moet de familieraad bijeengeroepen worden;

— een of meer gekende erfgenamen zijn afwezig: men moet met alle mogelijke middelen trachten de potentiële erfgenamen te identificeren of zich ervan te vergewissen dat zij werkelijk afwezig zijn;

— de erfgenamen zijn het oneens;

— er zijn interpretatiemoeilijkheden rond het testament;

— er zijn schulden: zelfs bij aanvaarding zonder voorrecht van boedelbeschrijving moeten de erfgenamen een aangifte van nalatenschap indienen.

Pour toutes ces raisons, la présente proposition vise à étendre le délai de la déclaration de succession à 12 mois, et ce dans tous les cas de figure, afin d'éviter l'arbitraire et l'application différente de la loi.

Le délai d'exigibilité des droits de succession reste quant à lui inchangé pour ne pas créer des difficultés budgétaires aux régions. Cette proposition est donc budgétairement neutre.

Olivier de CLIPPELE.

* * *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 40, alinéa 1er, du Code des droits de succession, modifié par la loi du 9 mai 1959, est remplacé par l'alinéa suivant:

«Le délai pour le dépôt de la déclaration de succession est de douze mois à compter de la date du décès.»

Art. 3

L'article 41, alinéa 1er, du même Code, modifié par la loi du 22 décembre 1989, est remplacé par l'alinéa suivant:

«Le délai pour le dépôt de la déclaration est prolongé par le directeur général de la taxe sur la valeur ajoutée, de l'enregistrement et des domaines, si la demande en est faite avant la fin du délai prévu à l'article 40.»

Olivier de CLIPPELE.

Om deze redenen wil dit voorstel de termijn voor de aangifte van nalatenschap verlengen tot twaalf maanden en dat in alle gevallen, zodat willekeur en uiteenlopende toepassingen van de wet uitgesloten zijn.

Aan de termijn voor de opeisbaarheid van de successierechten wordt niet geraakt, zodat de gewesten niet in budgettaire problemen raken. Op dat vlak heeft dit voorstel dus geen gevolgen.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 40, eerste lid, van het Wetboek der successierechten, gewijzigd bij de wet van 9 mei 1959, wordt vervangen als volgt:

«De termijn voor het inleveren van de aangifte van nalatenschap is twaalf maanden, te rekenen van de datum van het overlijden.»

Art. 3

Artikel 41, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij wet van 22 december 1989, wordt vervangen als volgt:

«De voor de inlevering van de aangifte gestelde termijn wordt door de directeur-generaal van de belasting over de toegevoegde waarde, registratie en domeinen verlengd, als de belanghebbenden dienaangaande een verzoek indienen vóór de in artikel 40 vastgestelde termijn verstrekken is.»